

Тема 1. Сучасний світ: тенденції та проблеми розвитку

План

1. Концепція посткапіталістичного суспільства
П.Дракера. Теорія інформаційно-мережевого суспільства
М.Кастельса. Постмодерністська версія суспільства
Ж.Бодріяра, П.Бурдьє, Ж.Дельоза, Ф.Гваттарі.
2. Філософія глобалізму. Поняття глобалізації і глокалізації.
Соціально-політична, економічна, соціокультурна глобалізація.
Інформатизація і глобалізація. Концепція «конфлікту цивілізацій» С. Хантінгтона.
3. Глобальні проблеми сучасності
4. Проблеми розвитку суспільства в контексті сучасного менеджменту

**1. Концепція посткапіталістичного суспільства П.Дракера.
Теорія інформаційно-мережевого суспільства М.Кастельса.
Постмодерністська версія суспільства Ж.Бодріяра, П.Бурдьє,
Ж.Дельоза, Ф.Гваттарі.**

**Рубіж 1980-1990-х
рр. можна
позначити як
початок нового
етапу в розвитку
ідей
постіндустріалізму.**

**Пітер Дракер, відомий американський
економіст, один з творців сучасної теорії
менеджменту, брав участь в дискусіях
постіндустріалістів у 70-х рр. минулого
століття. Проте свій внесок у формування
нової зовнішності концепції
постіндустріалізму він вніс у 1995 р.,
опублікувавши книгу «Посткапіталістичне
суспільство», в якій виклав свої переконання
на сучасний стан і перспективи розвитку
західної цивілізації.**

ЧИННИКИ (П.Дракер)

перехід від індустріального господарства до економічної системи заснованою на знаннях та інформації

подолання капіталістичної приватної власності та відчуження (у марксистському розумінні)

формування нової системи цінностей сучасної людини і трансформація ідеї національної держави у бік глобальної економіки і глобального соціуму

Етапи зміни ролі знання в суспільстві

перший етап пов'язаний із застосуванням знань для розробки знарядь праці, технологій і організації промислового виробництва

другий етап - застосування знань до процесів організованої трудової діяльності

третій (сучасний) етап характеризується тим, що знання стає основною умовою виробництва і «знання тепер використовується для виробництва знань»

Головні риси інформаційно-технологічної парадигми (М. Кастельс)

інформація у рамках пропонованої парадигми є сировиною технології і, відповідно, у першу чергу технологія впливає на інформацію, але аж ніяк не навпаки

ефекти нових технологій охоплюють усі сфери людської діяльності

інформаційна технологія ініціює мережеву логіку змін соціальної системи

інформаційно-технологічна парадигма заснована на гнучкості, коли здатність до реконфігурації стає вирішальною рисою суспільства

важливою характеристикою інформаційно-технологічної парадигми стає конвергенція конкретних технологій у високоінтегрованій системі, коли, наприклад, мікроелектроніка, телекомунікації, оптична електроніка та комп'ютери інтегровані в інформаційні системи

Постмодерністська
версія суспільства
Ж.Бодріяра, П.Бурдьє,
Ж.Дельоза, Ф.Гваттарі

Постмодерністський
аналіз є радикальною
критичною переоцінкою
основних настанов
класичної філософії
культури Модерну,
насамперед ідеї
субстанціонально-
прогресистського
розвитку історії.

Звідси особливістю
постмодернізму є те, що
він зосереджує коло своїх
досліджень на
культурологічній
проблематиці. Незалежно
від характерних
особливостей різні
варіанти постмодернізму є
культуроцентричними.

Постмодернізм стверджує, що
сучасна соціальність є
результатом не лише технічної,
але й культурної діяльності,
тобто він підкреслює тенденцію
проникнення культури у всі
сфери соціокультурного життя.

Висока евристичність застосування
постмодерністського аналізу до
трансформацій сучасності, на думку
дисертанта, полягає не лише в констатації
ним остаточного завершення культурно-
історичної епохи Модерну, але й пошуку
адекватних моделей та інструментів
дослідження нової постсучасної доби

**2.Філософія глобалізму. Поняття глобалізації і глокалізації.
Соціально-політична, соціально-економічна, соціокультурна
глобалізація. Інформатизація і глобалізація. Концепція «конфлікту
цивілізацій» С. Хантінгтона.**

**Глобалізація –
процес всесвітньої
економічної,
політичної та
культурної
інтеграції та
уніфікації.**

**Основними наслідками
глобалізації є міжнародний
поділ праці, міграція в
масштабах усієї планети
капіталу, людських та
виробничих ресурсів,
стандартизація
законодавства,
економічних та технічних
процесів, а також
зближення культур різних
країн**

**Це об'єктивний
процес, який носить
системний характер,
тобто охоплює всі
сфери життя
суспільства. В
результаті глобалізації
світ стає більш
зв'язаним і залежним
від усіх його суб'єктів.**

Характерні риси глобалізації

посилення взаємозв'язку всіх дій країн в соціально-економічній сфері, політиці, культурі

територіальне поширення інтернаціоналізаційних процесів, які сьогодні охоплюють увесь світ

універсалізація міжнародних економічних відносин

втілення єдиних міжнародних стандартів у всі сфери міжнародної економічної діяльності

використання однакових критеріїв в макроекономічній політиці

уніфікація вимог до податкової політики

Глобальні проблеми

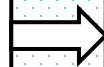
```
graph TD; A[Глобальні проблеми] --> B[проблеми миру і роззброєння]; A --> C[енергетична і сировинна проблема]; A --> D[екологічна проблема];
```

проблеми миру
і роззброєння

енергетична і
сировинна
проблема

екологічна
проблема

Глокалізація — слово-гібрид, термін, що використовується для позначення глобальної локалізації — глобального світогляду, пристосованого до локальних умов

Основною проблемою є співвідношення глобального та локального у сучасному світі в цілому, та, відповідно, оцінка цих процесів спеціалістами

Глокалізація постає як глобалізація локального і локалізація глобального. З одного боку, це означає відтворення елементів загального в конкретних спільнотах, а з іншого — це пошук конкретних відмінностей, якісно нового та відмінного від інших.

Рівні глокалізації

```
graph TD; A[Рівні глокалізації] --> B[макрорівень – рівень держав та їхніх об'єднань]; A --> C[мезорівень – рівень регіону]; A --> D[мікрорівень – рівень повсякденної практики людей];
```

макрорівень –
рівень держав
та їхніх
об'єднань

мезорівень –
рівень регіону

мікрорівень –
рівень
повсякденної
практики
людей

Три ракурси, в яких відбивається глобалізація як соціальний феномен

соціально-політичний

визначає роль держави й інших суб'єктів міжнародного життя в світі, що глобалізується, перспективи становлення глобального цивільного суспільства, що має загальні правові принципи й норми

соціально-економічний

визначає формування глобальних ринків і стратегії поведінки корпорацій і міжнародних фінансово-економічних інститутів

соціокультурний

визначає глибинні зміни в культурних стереотипах у зв'язку з новітніми науково-технічними соціальними нововведеннями, перспективи між-культурного діалогу

Інформатизація та глобалізація є одними з базових процесів, що визначають розвиток сучасного суспільства.

Під інформатизацією розуміється процес формування і розвитку електронних комунікацій, що поєднують територіально розрізнену інформацію і перетворюють її в продуктивні знання.

Інформатизація і поширення масової культури призводять до дуже значної трансформації всіх сфер соціального життя, включаючи і освіту.

Сучасне суспільство - відкрите суспільство, здатне сприймати і переробляти позитивний вплив інших культур.

Молоді люди повинні вміти сприймати будь-які соціальні, наукові та технологічні нововведення, повинні бути готовий виробити відповідні навички та отримати необхідні знання, врешті-решт, вони повинні виробити свою світоглядну позицію і вміти активно відстоювати її.

Види цивілізацій (Хангінгтон)

Африканська

Західна

Ісламська

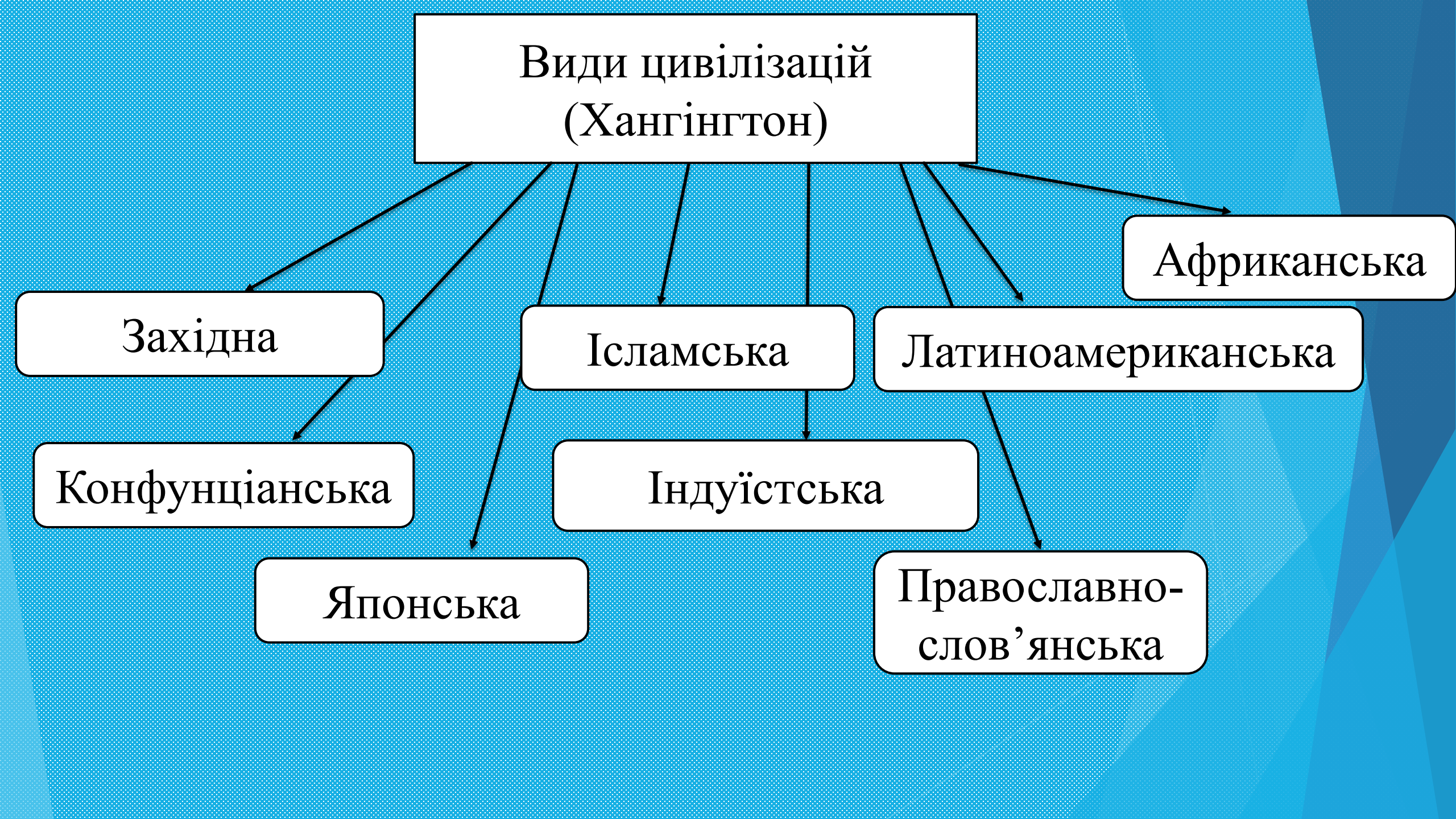
Латиноамериканська

Конфуціанська

Індуїстська

Японська

Православно-
слов'янська

Причини зростання конфліктності (Хантінгтон)

Реальні відмінності в історичному досвіді, мові, культурі, традиціях, релігії, які мають глибоке коріння і скоро не щезнуть

Розвиток засобів комунікації сприяє усвідомленню відмінностей між різними цивілізаціями та народами всередині них

Економічна і політична глобалізація у світі викликає протидію у окремих цивілізацій, спрямовану на повернення до власної самобутності

Європеїзація світу викликає протилежну реакцію у деяких народів, які намагаються повернутися до джерел національного буття

Культурні та релігійні особливості менш мінливі, ніж політичні чи економічні, а тому конфлікти на їх основі важко примирити

Економічний регіоналізм, який посилюється. Від його успішності залежить цивілізаційна самосвідомість.

3.Глобальні проблеми сучасності

Два основні джерела виникнення глобальних проблем сучасності

поглиблення суперечностей між людиною та природою, які ведуть до виникнення екологічних, продовольчих, енергетичних, природно-сировинних проблем

розширення зони суперечностей між народами, людьми взагалі, що має наслідком виникнення проблем війни та миру, захисту і розвитку духовного середовища, демографічного розвитку тощо

Етапи глобалістики

```
graph LR; A[Етапи глобалістики] --- B[етап кінця 60 — початку 70-х років]; A --- C[етап другої половини 70-х років]; A --- D[етап упродовж 80-х років ХХ століття]; B --- E[увага була зосереджена на вивченні двох глобальних проблем сучасності: освоєнні космосу і охороні навколишнього середовища]; C --- F[розпочалося глобальне моделювання стану і перспектив розвитку світової політики і світогосподарських зв'язків в умовах глобальних суперечностей]; D --- G[велику зацікавленість вирішенням глобальних проблем починають проявляти політичні та державні діячі багатьох країн світу, розробляються перші міжнародні документи, спрямовані на їх практичне вирішення];
```

етап кінця 60 —
початку 70-х років

увага була зосереджена на
вивченні двох глобальних
проблем сучасності: освоєнні
космосу і охороні навколишнього
середовища

етап другої
половини 70-х
років

розпочалося глобальне
моделювання стану і перспектив
розвитку світової політики і світо-
господарських зв'язків в умовах
глобальних суперечностей

етап упродовж 80-
х років ХХ
століття

велику зацікавленість
вирішенням глобальних проблем
починають проявляти політичні
та державні діячі багатьох країн
світу, розробляються перші
міжнародні документи,
спрямовані на їх практичне
вирішення

Глобальні проблеми людства на сучасному етапі розвитку

Екологія

деградація земель — екологічні проблеми сучасності — озонові діри — парниковий ефект — проблема регулювання промислових викидів — проблеми руйнування екосистем тощо

Економіка

вичерпання факторів виробництва — глобальна конкурентноспроможність — економічна парадигма — інтеграція та дезінтеграція господарських ринків тощо

Енергетика

Енергетична криза — проблема безпеки АЕС, нових енергоблоків та наслідки виведення АЕС з експлуатації тощо

Здоров'я

контроль народжуваності та демографічні програми у країнах, що розвиваються — СНІД — старіння людини тощо

Космос та космічні технології

космічне сміття та забруднення космосу — Ноосферно-космічна цивілізація

Глобальні
проблеми
людства
на
сучасному
етапі
розвитку

Озброєння

контроль озброєнь — контроль атомних технологій

Природа

межі розуміння природи — самозародження речовини

Політика

взаємоприспосування господарських механізмів та інституціональних структур на міждержавному і міжнародному рівнях тощо

Промисловість

Постіндустріальна модель розвитку — Третя промислова революція

Суспільство

гіпотеза другого демографічного переходу — експорт демократії — зближення націй (асиміляційний характер глобалізації)

Технології

інформатизація (у глобальному вимірі) — машинна ера — обмеженість сучасних технологій — технологізація

4. Проблеми розвитку суспільства в контексті сучасного менеджменту

"Гіпотеза другого демографічного переходу"

являється спробою дати адекватне теоретичне пояснення сучасної й майбутньої ситуації, що відбувається в Європі.

Автори цієї концепції Лестер і Ван де Каа доводять, що сучасна демографічна ситуація й головні її особливості - зниження народжуваності нижче рівня, що забезпечує просте відтворення населення - обумовлене принципово новими причинами в порівнянні зі зниженням народжуваності під час першого демографічного переходу

Експорт демократії - стійке словосполучення, яким деякі російські ЗМІ, публічні видання та дослідники називають ряд розглянутих ними як єдиний процес, що відбулися в новітній історії або прогнозованих надалі змін політичного керівництва ряду держав, здійснених при військовому втручанні НАТО або вуличних протестах населення і спричинили переорієнтацію внутрішньої політики даних держав на впровадження демократичних процедур і зовнішньої - на дружні відносини з західними країнами.

Перенаселення — демографічний вибух, який характеризується ресурсним надлишком населення (нестача ресурсів для підтримки гігієнічних норм життя), обумовлений відсутністю у частини суспільства засобів існування.

Продовольча проблема
визначається спроможністю Землі прогодувати нинішнє і майбутні покоління планети

Соціально-економічний розвиток - це процес безупинної зміни матеріального базису виробництва а також усієї сукупності різноманітних відносин між економічними суб'єктами, соціальними групами населення.

Технологічна (соціальна) революція — скасування або ж заміна дійсних та загальновизнаних законів чи загальноприйнятої практики на нові методи та відкриття

Висхідні компоненти цивілізаційного розвитку

перехід від виробництва товарів до
виробництва послуг

перевага класу «технічних професіоналів»

перетворення теоретичного знання на
базовий вид знання

розробка нових інтелектуальних технологій,
що одночасно здійснюватимуть контроль та
оцінку рішень, навіть політичних